

Σοφοκλέους ‘ΑΙΑΣ’ : Οι μετασχηματισμοί του Ηρωικού Ιδεώδους από τον Όμηρο στην Αρχαία Ελληνική Τραγωδία.

Ανδρέας Γκορίνης, ΕΨΕ

Περίληψη

Στην εργασία αυτή επιχειρείται, με άξονα την τραγωδία του Σοφοκλή ‘Αίας’, να διερευνηθεί το ηρωικό ιδεώδες και οι μετασχηματισμοί του σε διαφορετικά κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια.

Ο Freud τοποθετεί τον ήρωα στο όριο της ανθρώπινης κατάστασης και αποδίδει την ανάγκη του ανθρώπου να ταυτίζεται με τον ήρωα σε μια αυταπάτη παντοδυναμίας μέσω της οποίας επιχειρείται η επιστροφή σε μια περίοδο της ζωής του που το ιδεώδες ήταν ο ίδιος ο εαυτός του.

Ο ομηρικός ήρωας χαρακτηρίζεται από την αφοσίωση στο στράτευμα και την επιθυμία για τη δικαιοσύνη, την προσωπική τιμή και την υστεροφημία. Η άρνηση της απόδοσης τιμών στους θεούς αποτελεί Ύβρι για την οποία τιμωρείται.

Ο Σοφοκλής με αφορμή τον ήρωα Αίαντα αντιπαραβάλλει το ομηρικό ηρωικό ιδεώδες με το ηρωικό ιδεώδες του Αθηναίου πολίτη του 5π.χ. αιώνα. Ο ομηρικός Αίας δεν μπορεί να βρει τη θέση του στην Αθήνα του Περικλή όπου η δημοκρατία έχει πάρει τη θέση της βασιλείας και της τυραννίας και οι κυρίαρχες αξίες είναι ο σεβασμός στο κοινό καλό, η ελευθερία του λόγου και ο διάλογος. Ο Αίας, εμμένοντας στην άκαμπτη επιθυμία του για ανεξαρτησία από την Πόλη μετατρέπεται από φιλέταιρο σε δόλιο. Περιέρχεται σε μια ανομική κατάσταση και τελικά βρίσκει διέξοδο στην αυτοκτονία, αφήνοντας τον εαυτό του και την οικογένειά του στο έλεος άλλων ανθρώπων.

Μέσω της τραγωδίας αυτής ο Σοφοκλής επικαλείται την ανάγκη της δημιουργικής επεξεργασίας του μύθου και των παραδόσεων ως προϋπόθεσης για την ομαλή μετάβαση σε έναν κόσμο ο οποίος χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα και ρευστότητα. Η επεξεργασία αυτή αφορά την επιτυχή εργασία του πένθους και την παραίτηση από μη ρεαλιστικά ιδεώδη. Με αυτό τον τρόπο η αρχή της ευχαρίστησης τίθεται στην υπηρεσία της αρχής της πραγματικότητας.

Στην εργασία αυτή εξετάζεται, επίσης, το ζήτημα της σχέσης του ήρωα με τους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς της εποχής μας: η αναγνώριση τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο των αντιδημοκρατικών προδιαθέσεων αποτελεί αντίβαρο ανάμεσα στις δημοκρατικές διαδικασίες που αποτελούν έκφραση της ενόρμησης ζωής που ευνοούν τις συνθέσεις και τις διαστρωφικές αυταρχικές διαδικασίες που αποτελούν έκφραση της ενόρμησης θανάτου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία :

-Bollas,C.(2013) *Democratizing Psychoanalysis*, New Associations, Issue11: 1-2

-Bradshaw, D. J. (1991) ‘*The Ajax myth and the Polis: old values and new*’ In Pozzi and Wickersham (1991), *Myth and Polis* (Ithaca&London): 99-125

- Diamond, M.A. &Allcorn, S. (2006): *Suffering Perversions of Democracy in the Workplace: A Contemporary Psychoanalytic Project*. Psychoanalysis Culture and Society, 11: 54-73.
- Dodds, R.E. (1996) *Οι Έλληνες και το Παράλογο*, Μετάφραση Γ.Γιατρομανωλάκης, εκδόσεις Καρδαμήτσα, Αθήνα.
- Freud, S. (1915) *Psychopathic Characters on the Stage*, S.E.7.
- Freud, S. (1915) *Thoughts for the Times on War and Death*, S.E. 14
- Winnington- Ingram, P.R. (1999) *Σοφοκλής: Ερμηνευτική Προσέγγιση*, Εκδόσεις Καρδαμήτσα, Αθήνα.